

národní
úložiště
šedé
literatury

Uprchlická krize a role Turecka

Tungul, Lucie
2016

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-253572>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 22.01.2018

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní [nusl.cz](http://www.nusl.cz) .

Uprchlická krize a role Turecka

Lucie Tungul

Externí spolupracovnice skupiny Migration Policy Task Force

Klíčovým cílem skupiny Migration Policy Task Force je na základě komplexní analýzy migrační krize a migrační politiky vypracovat sérii návrhů a legislativních opatření, které budou zajišťovat kontrolu nad tím, kolik osob do České republiky a Evropské unie, respektive Schengenského prostoru přichází, a zároveň efektivní pomoc uprchlíkům v regionech původu.

Shrnutí

Turecko je v současné době domovem téměř tří milionů uprchlíků ze Sýrie a mnoha dalších zemí, hlavně Iráku, Íránu a Afghánistánu. V reakci na uprchlickou krizi se turecká vláda a Evropská unie dohodly na plánu koordinace aktivit, které mají výměnou za finanční pomoc Turecku zabránit exodu uprchlíků do Evropy přes turecké hranice. Největší překážkou pro úspěch dohody jsou velmi dobře organizované mezinárodní sítě pašeráků. Z pohledu turecké veřejnosti má dohoda relativně malou podporu, protože roste domácí znepokojení nad početně velkou skupinou syrských uprchlíků a nad propojením konfliktu v Sýrii s obnovením teroristických aktivit Kurdské strany pracujících (PKK) a s útoky Islámského státu (Daeš) na území Turecka. Bez spolupráce EU a Turecka uprchlickou krizi nelze vyřešit. Jestliže EU pochybuje o skutečné snaze Turecka dostát svým slibům a dokud v Turecku panuje stejný postoj k EU, je možnost účelné dohody značně malá. Společné zvládnutí tohoto těžkého úkolu je přesto jedinou možností, jak posílit stabilitu regionu, a tím i bezpečnost vnější hranice EU.

1. Úvod

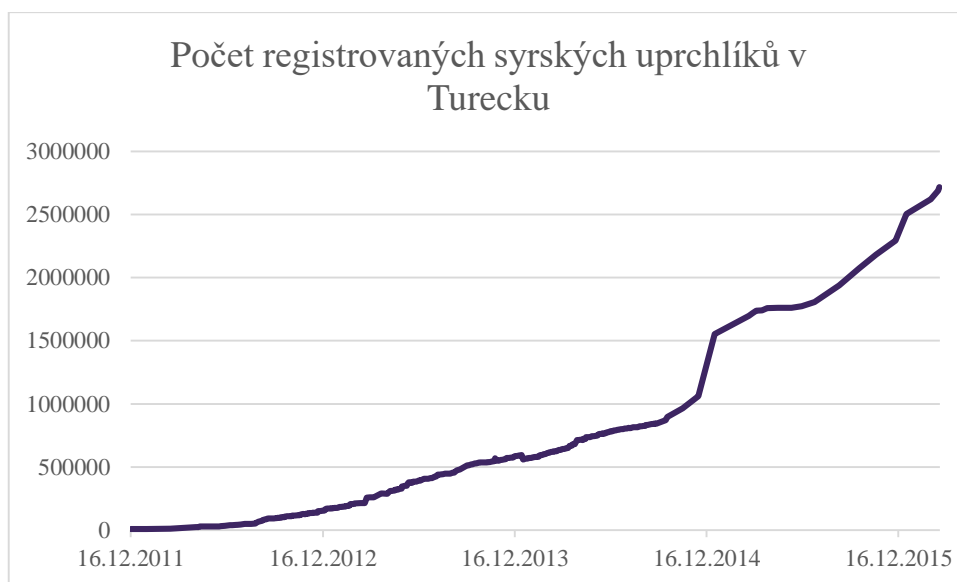
Turecko má dlouhou hranici se zeměmi, které jsou uprostřed válečného konfliktu nebo by se do něj mohly dostat. Přes tyto země do Turecka míří tisíce až statisíce potencionálních žadatelů o azyl, pro řadu z nich je Turecko tranzitní zemí na cestě do Evropy. Turecko musí najít správnou cestu, jak se vypořádat s velkou uprchlickou komunitou, jejíž počet stále narůstá, a to v době, kdy se turecká veřejnost zejména k nejpočetnější skupině syrských uprchlíků staví stále negativněji, protože ji spojuje s bezpečnostními hrozbami i ekonomickým strádáním. Turecké zdroje jsou již dnes hodně napjaté, Turecko vydalo na uprchlické tábory a zvládnutí uprchlické krize devět miliard dolarů¹ a kvůli zhoršující se ekonomické situaci (je jednou z nejchudších zemí Evropy) není pravděpodobné, že by bylo schopné zvýšit míru asistence pro uprchlíky mimo uprchlické tábory. Finanční pomoc přicházející z EU do Turecka je proto velmi důležitá a potřebná, ale také záleží na tom, jak bude Turecko schopné plnit svou stranu dohody a zda zvládne finanční pomoc účelně nasměrovat.

2. Uprchlíci ze Sýrie a dalších zemí

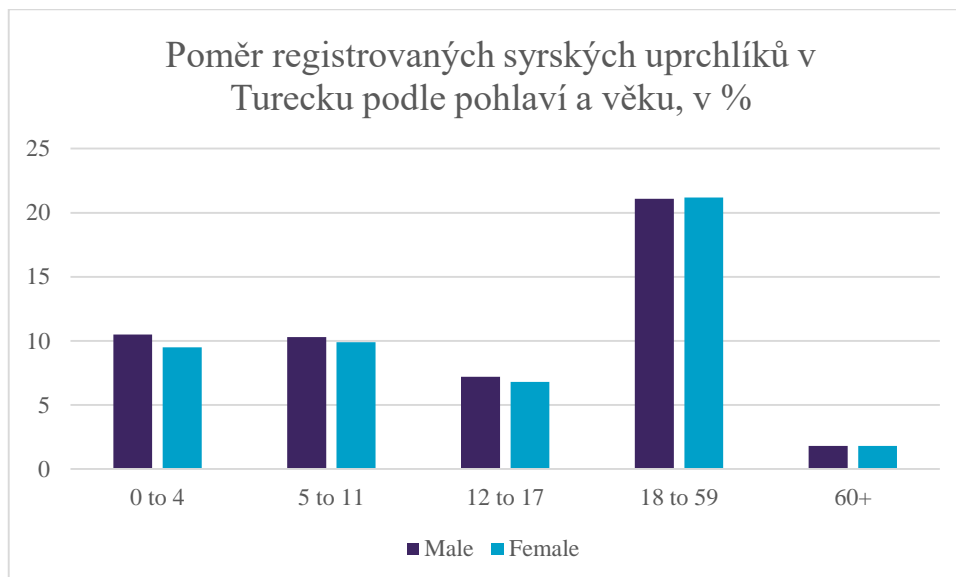
Turecko se v roce 2016 stalo zemí s největším počtem uprchlíků na světě, a předčilo tak dříve první Pákistán. Počátkem roku 2016 bylo v Turecku kolem tří milionů uprchlíků. Nejvíce jich je ze Sýrie. Do Turecka začali proudit v březnu 2011 skrze společnou, 877 km dlouhou, hranici. Turecký přístup k syrským uprchlíkům byl zpočátku poznamenán vírou, že konflikt brzy skončí. Turecko přijalo speciální režim ochrany včetně principu *non-refoulement* a začalo ihned zřizovat uprchlické tábory. Časem se ukázalo, že původní předpoklad byl mylný a je potřeba připravit dlouhodobější řešení. K 7. prosinci 2015 Turecko evidovalo 2 291 900 uprchlíků ze Sýrie, z toho 263 000 bylo ubytováno ve 25 uprchlických táborech, které byly postaveny v deseti provinciích na jihu země. Zbytek žije na vlastní náklady po celém území Turecka s největší koncentrací podél syrsko-turecké hranice a ve velkých městech na západě země.² V listopadu 2011 pro ně Turecko přijalo režim dočasné ochrany,³ který se vztahuje jen na uprchlíky ze Sýrie a dává jim jako skupině právo legálního pobytu.

Režim dočasné ochrany dostal podobu vládního nařízení až v roce 2014, kdy vstoupil v platnost nový zákon o cizincích a mezinárodní ochraně. Postavení uprchlíků se dočkalo řady změn a pro uprchlíky ze Sýrie byla přijata řada speciálních opatření, ale chyběl komplexnější celostátní přístup, který definovala malá konzistentnost a přílišná nahodilost i v takových věcech jako registrace a identifikace osob nebo přístup ke zdravotní péči a ubytování. Následkem toho jednotlivá opatření sloužila jen malému procentu syrských uprchlíků. Až do roku 2014 nebyli uprchlíci mimo tábory v podstatě vůbec registrováni a i během roku 2014 nebyl systém registrace dostupný všude na území země. Uprchlíci mimo tábory se ve velkých počtech pohybovali nezdokumentováni po celém území Turecka. Po zavedení nového zákona nejprve registraci a dokumentaci vedla policie a následně ji přejalo nově zřízené Ředitelství pro přistěhovaleckou správu, vzdělání a poskytování státní zdravotní péče dostalo na starost ministerstvo vzdělávání.

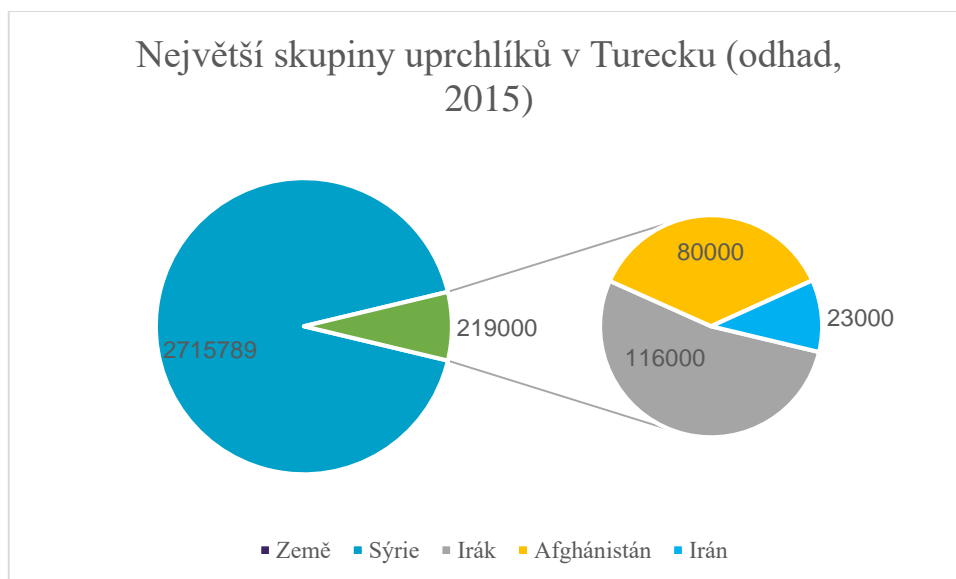
Prodlevy spojené se zavedením nových úřadů vedly k tomu, že mnoho lidí nemělo možnost uplatnit svá práva.⁴ Do čela uprchlických táborů byly často jmenovány místní orgány, které neměly žádné zkušenosti, rozhodnutí přicházela z Ankary bez znalosti skutečných poměrů. Velkým problémem se ukázala jazyková bariéra a nedostatek tlumočnicků.⁵ V srpnu 2015 UNHCR oznámila, že příliv uprchlíků do západních zemí neustane, pokud se nezlepší jejich situace v prvních zemích, kde žádají o azyl, tedy v Turecku, Libanonu a Jordánsku. UNHCR upozornila, že řada z více než 4 milionů uprchlých Syřanů utratila už všechny své úspory a žije na hranici chudoby.⁶ Nedostatek financí byl spojen s řadou negativních modelů chování včetně neposílání dětí do škol a žebrání.

Zdroj: „Syria Regional Refugee Response,“ *UNHCR*, 11. dubna 2016 [citováno 12. dubna 2016],
<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

Zdroj: Ibid.

Zdroj: Ibid. a „Afghans in Turkey,“ *Refugee Solidarity Network*, nedatováno [7. března 2016], <http://www.refugeesolidaritynetwork.org/afghans-in-turkey/>

Od roku 2014 se také výrazně zvedl počet uchazečů o azyl z jiných zemí, mezi migranty odcházejícími do Evropy je řada právě těchto lidí, nejen Syřanů. Podle Edy Bekçi z nevládní organizace Mülteci-Der z oficiálních 820 000 uprchlíků, kteří v roce 2015 přišli do Řecka, bylo 180 000 Afghánců.⁷ Největší skupinou žadatelů o azyl, na které se nevztahuje výše zmíněný režim speciální ochrany, jsou Iráčané, jejich počet za poslední čtyři roky stoupl z deseti na téměř 120 tisíc lidí, dále migranti z Afghánistánu, Íránu a Somálska. Tito uprchlíci si musí osobně zažádat o individuální mezinárodní ochranu podle tureckých zákonů, žádosti musí podávat u nově zřízených regionálních ředitelství pro

přistěhovalectví, která však zatím udělila jen malý počet kladných rozhodnutí o přiznání mezinárodní ochrany.⁸ Při zvažování žádosti o mezinárodní ochranu Turecko především přihlíží k tomu, zda osoba přišla ze třetí bezpečné země, kterou zákon definuje podle zásad Ženevské konvence. Pokud splňuje kritéria Ženevské konvence, ale není původem z Evropy, tudíž nenaplnuje tzv. zeměpisné omezení platnosti Ženevské konvence,⁹ které Turecko aplikuje, je jí podle nového zákona nabídnut podmíněný status uprchlíka a nemá dlouhodobě právní ochranu ani nárok na slučování rodin. Podobná omezení se vztahují i na ty, kdo nesplňují v Turecku podmínky pro udělení statusu uprchlíka s ohledem na výše uvedené zeměpisné omezení, ale v zemi původu jim hrozí trest smrti nebo mučení – ti mohou získat status přidružené ochrany a je jim umožněno sloučení rodiny. Občané neevropských zemí tudíž nemohou v Turecku získat status uprchlíka, jen mohou požádat o azyl a získat přechodné povolení k pobytu. Turecko je definuje jako „podmíněné uprchlíky“ a v Turecku mohou pobývat, než jsou ve spolupráci s UNHCR přesídleni do třetích zemí.

3. Nelegální překročení tureckých hranic

Zatímco vůči Syřanům Turecko dlouho aplikovalo politiku otevřených dveří a přijímalo je bez omezení, většina uprchlíků z jiných zemí přichází do Turecka nelegálně přes jeho východní hranici s Íránem a Irákem a doufá, že se dostane dále na Západ. Většinou opět nelegálně. Celá turecká hranice s problematickými zeměmi čelí potížím s dohledem. Otázka častého nelegálního překročení hranic z Íránu do Turecka je obecně známá. Nebezpečí je velké, protože hranice je podminovaná, ale i tak tisíce lidí pokouší štěstí,¹⁰ valná většina z nich je z Afghánistánu. Podle některých zdrojů se každý měsíc do Íránu dostane nelegálně 60 000 Afghánců, kteří se následně snaží dostat do Turecka.¹¹ Počty lidí, kteří nelegálně překročí tureckou hranici, lze jen odhadovat, poněkud přesnější údaje existují o zadržených.¹² I před propuknutím současné uprchlické krize byla otázka nelegální migrace z Turecka do EU problémem, od roku 1999 do roku 2014 se do EU pokusilo přes Turecko přejít kolem 800 tisíc migrantů, z toho polovina uspěla. V dubnu 2015 Turecko ve zprávě pro OSN uvedlo, že mezi roky 2005 a 2014 zadrželo 500 tisíc lidí, kteří se pokusili nelegálně překročit tureckou hranici.¹³

Problémem není jen délka hranice a náročné podmínky, ale i roztříštění odpovědnosti za její kontrolu. Kontrolu hranic má na starosti 28 různých úřadů a žádný z nich ji nemá za hlavní náplň práce. Například kontrolu identity osob provádí police, zajištění hranice do pásma 600 metrů má na starosti armáda, ta ale mimo toto pásmo nemá žádné kompetence. Turecku chybí i školený personál a technologie. V roce 2013 se v opozičním deníku Zaman objevily zprávy o tom, že hranici se Sýrií kontroluje nedostatečný počet jednotek a do země proudí nekontrolované davy Syřanů. To také vyvolalo otázky o transportech zbraní nebo dokonce bomb. Deník uvedl, že to poskytuje ideální příležitost teroristům a zločineckým organizacím.

EU dlouhodobě usiluje o posílení tureckých kapacit zejména na hranici s Řeckem a Bulharskem, hlavně skrze program ESYS. Krize v Sýrii ale narušila chod tohoto programu, který měl být dokončen do roku 2018. I před současnou krizí se totiž do Řecka od roku 2006 ročně dostalo kolem 100 000 nelegálních

migrantů. Většinou byli z Afghánistánu, Bangladéše, Alžírska a Konga. Před postavením plotu na řecké straně se většinou do Řecka dostávali ilegální migranti přes řeku Evros. Jejich počet stále stoupal. V roce 2009 jich bylo 8 800, v roce 2010 47 000 a v roce 2011 55 000. Postavením plotu za finanční a technologické asistence EU uprchlíci přišli o možnost legálně požádat o azyl na řecko-turecké hranici a prudce stoupl počet těch, kteří se snažili do Řecka vstoupit ilegálně přes řecké ostrovy v Egejském moři.

S rostoucí uprchlickou krizí se začala turecká média i veřejnost o otázku ilegální migrace více zajímat a vláda začala pravidelněji zveřejňovat informace o počtech lidí zadržovaných při překročení hranic. Pokud jsou lidé chyceni při snaze nelegálně překročit hranici z Turecka do Evropy, jsou Syřané posláni na odbor migrace a ostatní státní příslušníci jsou zadrženi s cílem deportace. Turecko také ve snaze lépe chránit svou hranici uzavřelo některé hraniční přechody se Sýrií a Íránem a začalo stavět zeď na hranici se Sýrií, kde také vykopalo čtyřmetrový příkop. Turecko zavedlo pravidlo, že pokud chytí Syřany snažící se nelegálně překročit tureckou hranici, pošle je zpět do Sýrie.¹⁴ Turecko uzavřelo hranici blízko Aleppa a staví a rozšiřuje uprchlické tábory blízko své hranice v Sýrii.¹⁵ Některé přechody zůstávají otevřené, ale podle Human Rights Watch se od dohody Turecka s EU výrazně zvýšil počet případů, kdy turecká armáda odmítá umožnit Syřanům vstup do země a nutí je vrátit se do uprchlických táborů na syrském území, přestože není schopna garantovat jim tam bezpečnost.¹⁶ Obecně lze říci, že kontrola vnější hranice Turecka je problematická kvůli řadě faktorů od nedostatečné politické vůle a komplikované geografické polohy po nedostatečnou koordinaci mezi úřady a rozsáhlou korupci.¹⁷

4. Pašeráctví lidí

Pašerácké gangy fungují na všech hranicích Turecka od nepaměti. Třeba na hranici s Irákem a Íránem existují století staré pašerácké cesty, které fungovaly již v dobách Osmanské říše, a některé rodiny se pašeráctvím živí celé generace. Je to brutální a velmi dobře organizovaný business.¹⁸ Turecká expertka na pašeráctví Fulya Memisoglu uvedla, že se jedná o mnohamiliónový nadnárodní business, který kvete už desetiletí, a Turecko nebylo nikdy schopno jej kontrolovat. Policie většinou chytne jen samotné pěšáky, vůdce gangů málokdo zná a je těžké je identifikovat. Pašeráci, které policie chytne, jsou často také jen uprchlíci, kteří se snaží vydělat si na cestu do Evropy. Pašeráci hledají kontakty na sociálních sítích a nabízejí nejen převod, ale i falešné dokumenty od pasů po rodné a oddací listy.¹⁹ Objevuje se řada zpráv, které citují anonymní pašeráky, že se jedná o příliš výnosný a příliš dobře organizovaný business a poptávka je příliš silná na to, aby je něco zastavilo, ať už lodě NATO, nebo dohoda mezi Tureckem a EU.²⁰ Problém s pašeráckými gangy v Turecku spočívá i v tom, že původně většinou malé skupiny byly vytlačeny mafií, která je mnohem lépe organizovaná a má lepší zdroje.²¹ Navzdory posílení hraniční kontroly se pašerákům vede dobře. Deník Zaman tvrdil, že na hranici se Sýrií jsou některé vesnice plně pod kontrolou pašeráků, kteří často terorizují místní obyvatele. Deník dále napsal, že někteří pašeráci mají dohodu s vojáky. Korupce policie a armády je značnou překážkou eliminace pašeráckých aktivit.²²

Problémovým faktorem při bránění hranic a boji s pašeráky je i již zmíněná povaha hranic a roztržitá kompetence úřadů. Například pobřeží mezi Tureckem a Řeckem je velmi dlouhé a není v silách turecké pobřežní stráže je uhlídat, Turecko by muselo kontrolovat všechny turecké pláže. Guvernér oblasti Ayvanlik v Izmiru řekl pro Reuters, že mnoho oblastí je velmi odlehlých a málo obývaných, což umožňuje pašerákům dobře se skrývat.²³ Podle pašeráka citovaného Reuters pašerácký business kvete a děje se tak přímo pod nosem turecké policie. Hotely jsou plné uprchlíků čekajících na správné počasí a převoz, není možné, aby turecká policie o pašerácích nevěděla. Pašeráci jsou sice opatrnější, ale jejich obchod se nezdá být nijak narušen. Převládá mezi nimi přesvědčení, že uprchlíka nezastaví od snahy dostat se do Evropy nic, jedna uzavřená cesta jen změní trasu na jinou cestu.²⁴ V Istanbulu se pašerácké gangy soustředí na čtvrť Aksaray v centru evropské části města. Autobusy uprchlíky převáží k hranici. Pokud je autobus zachycen, dostanou pokutu, ale nejsou zadrženi, takže se vrátí a zkusí to znovu. Ostrahu hranic má na starosti armáda, která již hlídá syrskou hranici a bojuje s PKK na jihu a východě země, její možnosti posílit protipašerácké akce jsou omezené.

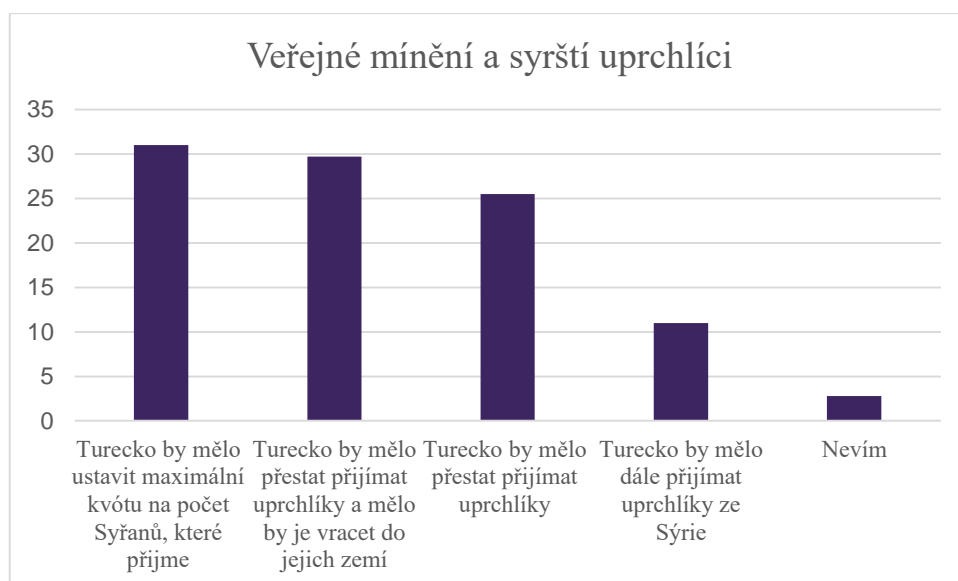
Turecko po dohodě s EU z listopadu 2015 posílilo kontrolu pobřeží a zaměřilo se na vynaložení většího úsilí při zadržování lidí, kteří se snaží překročit hranice, a na odhalování pašeráckých gangů a továren, kde se vyrábí falešné záchranné vesty. Podle tureckého vicepremiéra zachytilo Turecko v roce 2015 156 000 migrantů, z toho 91 000 na moři, a dále zadrželo 4 800 pašeráků, z toho polovina čeká na soudní proces nebo byla odsouzena.²⁵ Podle zástupce izmirské policie se počet pašeráků zadržovaných v lednu a únoru tohoto roku oproti roku předešlému o mnoho zvýšil.²⁶ Zvýšená kontrola je však stále nedostatečná. Počátkem roku 2016 k velkým změnám nedošlo, v únoru 2016 se podle UNHCR na cestu denně vydalo 2 000 lidí. Po uzavření nové dohody mezi Tureckem a Řeckem jejich počet o něco klesl, ale zvýšil se počet lidí, kteří přijeli místo do Řecka do Itálie, a vznikají tak obavy, že tato dohoda spouští lidi neodradí, spíše je donutí hledat jiné, často ještě nebezpečnější cesty.²⁷

Turecko také zpřísnilo tresty pro pašeráky, zejména pokud způsobí smrt lidí, přesto je většina po zadržení opět propuštěna, jsou jim jen odebrány otisky prstů. Cena za pašování z míst krátkých přesunů mezi Tureckem a Řeckem je 900 euro a trest za pašování lidí je až 12 let. Pašeráci odpovědní za smrt malého chlapce Aylana Kurdiho, jehož fotografie oběhla celý svět, v září 2015 navzdory velké pozornosti médií dostali jen čtyřletý trest. Vláda zvažuje, že pašeráctví zařadí do kategorie organizovaného zločinu nebo dokonce terorismu, a tím soudům umožní ukládat vyšší tresty. Otázkou ale je, proč ani dnes nedostávají pašeráci, kteří způsobili smrt lidí, maximální možný trest.

5. Uprchlíká krize a turecké veřejné mínění

Pomoc uprchlíkům stojí Turecko nemalé peníze a přinesla s sebou řadu bezpečnostních otázek, mezi tureckými voliči tedy narůstá nespokojenost s tím, kam směřují peníze daňových poplatníků v době, kdy turecká ekonomika nemá nejlepší výsledky. V roce 2015 podle Světové banky Turecko prožívalo ve srovnání s předešlými roky výrazné zpomalení své ekonomiky, nepokoj v regionu oslabil klíčové sektory. Na jihovýchodě země, kde se koncentruje velké množství uprchlíků, byla situace horší než na západě země. Jak se zpomalil růst turecké ekonomiky a narostla politická nejistota, otočilo se veřejné mínění v Turecku proti uprchlíkům a nejvíce proti Syřanům.

Nejasnost do situace v Turecku vnáší i fakt, že jednou ze stran syrského konfliktu je PYD, což je malá kurdská strana ustavená Abdullahem Ocalanem, uvězněným vůdcem kurdské teroristické skupiny PKK. PYD je silným hráčem na syrských kurdských územích a dostává se jí přímé podpory ze západních zemí, což komplikuje postavení Turecka, zejména po obnovení teroristických aktivit PKK na území Turecka v roce 2015. PYD bojuje proti Islámskému státu (Daeš), ale její mateřská organizace vede boj proti turecké armádě v Turecku, což narušuje domácí bezpečnostní prostředí. Útoky PKK v roce 2015, její napojení na PYD v Sýrii a útoky Daeš na území Turecka měly stovky obětí. Jak eskalovalo napětí mezi tureckou armádou a PKK, řada tureckých občanů spojila otázku Sýrie s vnitrostátní bezpečností Turecka. Turecký premiér řekl v lednu 2016, že pro Turecko není rozdíl mezi PKK, YPG a PYD, považuje je všechny za teroristické organizace a nezasedne s nimi k jednomu stolu při mírových jednáních, a pokud u stolu budou, musí sedět bok po boku Asadova režimu.²⁸

Zdroj: 'Türkiye'de Dış Politika Kamuoyu Anketleri, Centre for Economic and Foreign Policy Studies, leden 2014 [citováno 7. března 2016], <http://www.edam.org.tr/tr/File?id=1152>

Podle 65,5 % respondentů z průzkumu veřejného mínění, který provedla turecká univerzita Kadir Has, má být hlavní prioritou turecké zahraniční politiky otázka Sýrie. Sýrii spolu s USA a Izraelem označili respondenti za hlavní hrozby pro Turecko.²⁹ Mnozí uprchlíci si přejí jít do Evropy, ale mnozí si také přejí zůstat blízko syrské hranice, kde jejich počet mnohdy převyšuje počet původních obyvatel. Citlivá situace mezi etnickými Turky a Kurdy v Turecku a příliv syrských a iráckých Kurdů narušují křehkou politickou rovnováhu v zemi, která zažívá silnou nestabilitu a postupné omezování demokracie coby důsledek autokracie prezidenta Recepta Tayyipa Erdogana.³⁰ I v této souvislosti se mezi kritiky jeho osoby a strany AKP z řad turecké veřejnosti objevila tvrzení, že vláda dá syrským uprchlíkům turecké občanství, tím si zajistí jejich podporu v dalších parlamentních volbách, získá s jejich pomocí ústavní většinu, a docílí tak svého cíle nastolit v Turecku prezidentský systém, čímž otevře dveře autokratické vládě Erdogana.³¹

6. Turecká dohoda s EU a vztahy se sousedy

Válka v Sýrii v blízké budoucnosti neskončí a i potom se bude region dlouho vypořádávat s jejími dopady. I bez EU a migrační vlny do Evropy by muselo Turecko najít alternativní cesty původního přístupu, který počítal s rychlým ukončením konfliktu. Je však v zájmu EU a Turecka spolupracovat a hledat společná řešení. Vztahy Evropské unie a Turecka nebyly v posledních letech dobré a přes závislost turecké ekonomiky na evropském trhu byly politické vztahy spíše definované kritikou EU a jejích členských zemí vůči rostoucí autokracii premiéra a později prezidenta Erdogana. Zcela nezvládnutý velký nápor uprchlíků a špatné vztahy s Bruslem podporovaly myšlenky, že příliv uprchlíků do Evropy dá Ankaře větší vyjednávací sílu, „protože Turci nechápali, proč by měli pomáhat EU jen tak“³².

EU a Turecko uzavřely v listopadu 2015 dohodu, na jejímž základě se EU zavázala poskytnout Turecku „okamžitou a soustavnou humanitární pomoc“. Evropská komise na tomto základě zřídila pro Turecko uprchlický nástroj. *Akční plán mezi EU a Tureckem měl tři cíle: řešit důvody masového odchodu Syřanů ze země; podporu Syřanů v režimu dočasné ochrany a jejich hostitele v Turecku; a posílení spolupráce při prevenci nekontrolované migrace do EU. Největší podíl závazků v bodech dva a tři se týká boje s pašováním lidí a organizovaným zločinem.*³³

Následná březnová dohoda mezi EU a Tureckem představila návrh výměny uprchlíků, kdy Turecko vezme zpět uprchlíky z řeckých ostrovů a výměnou za to EU legálně přesídlí syrské uprchlíky z tureckého území. Provládní kruhy zdůrazňovaly hlavně očekávané dlouhodobé ekonomické výhody plynoucí z dohody pro Turecko, zejména z odstranění vízové povinnosti pro turecké občany, které má turecké ekonomice přinést až 300 miliard euro.³⁴ Provládní noviny dohodu vítaly, Sabah označil Angelu Merkel za nejracionalnějšího evropského politika.³⁵ Noviny označily dohodu jako důkaz toho, jak je Evropa zoufalá, protože má slabé ekonomické výsledky a hrozí jí odchod členských zemí jako Velká Británie, a proto podle slov deníku potřebuje silnou tureckou ekonomiku, její mladou pracovní sílu,

otevřenou cestu na východ a energetické koridory. Objevily se i komentáře, že Turecko pomáhá EU udržet se pohromadě, i když EU Turecku stále přivírá dveře. V programu televizního kanálu A Haber bývalý ministr pro EU Egemen Bagis řekl, že si EU nepřeje silné Turecko a že západní média jsou plná protiturecké propagandy.³⁶ Přesto dohodu vláda prezentovala jako obnovení pozice Turecka jako kandidátské země EU. V reakci na obavy z velkého počtu uprchlíků v zemi turecký premiér pro Sabah řekl, že dohoda nezvýší počet Syřanů v Turecku, ale zajistí, že se uprchlíci do Evropy dostanou legálně.³⁷ Ministr pro evropské záležitosti prohlásil, že se rozhodně do Turecka nevrátí milion uprchlíků, a na důkaz předložil data z loňského roku, kdy mělo Řecko požadovat návrat 14 tisíc lidí, Turecko souhlasilo se 7–8 tisíci a nakonec jich Řecko poslalo jen padesát.³⁸

Opoziční strana MHP dohodu kritizovala s tím, že Ankara v podstatě prodává turecké občanství Syřanům a že dělá z Turecka uprchlickou zemi, protože EU chrání své vztahy s Ruskem, chrání Itálii a Řecko, ale nikdo nechrání Turecko. Podle MHP je dohoda v rozporu s národními a bezpečnostními zájmy Turecka. Dohoda podle ní neřeší pokračující příliv uprchlíků ani otázku nezaměstnanosti.³⁹ MHP dále řekla, že turecké národní a bezpečnostní zájmy nejsou na prodej.⁴⁰ Také předseda opoziční strany CHP Kilicdaroglu dohodu kritizoval a považoval ji za nepřijatelnou, protože podle něj dělá z Turecka nárazníkový stát, přitom se odvolával na Evropskou listinu základních práv a tvrdil, že vracení uprchlíků je v rozporu s evropskými hodnotami. Podle něj se turecká vláda snaží dohodu prodat jako výhodnou pro Turecko, Kilicdaroglu EU vzkázal, že jí dá „šest miliard euro a ať si vezme všechny Syřany, Afghánce a Pákistánce“⁴¹. Opoziční deník Cumhuriyet spjatý s CHP dohodu mezi Tureckem a EU komentoval výňatky z komentářů v evropském tisku, které ji označily za „nemorální“, „nelegální“, za „špinavou“ či dokonce „ostudnou“ dohodu, jež má uklidnit veřejné mínění, ale obětuje mezinárodní práva uprchlíků, protože umožní jejich deportaci, a která legitimizuje autoritářský režim v Ankaře.⁴² Deník ve svých komentářích opakovaně zdůrazňoval humanitární stránku dohod, která je podle něj porušována.⁴³

Válka v Sýrii a další problémy ovlivnily nejen vztahy Turecka s EU, ale i širší vazby turecké zahraniční politiky, která byla donedávna oslavovaná díky svému hlavnímu mottu „nulové problémy se sousedy“ a díky své snaze stát se regionálním vůdcem, místo toho je dnes Turecko zemí sousedící se dvěma zeměmi procházejícími ozbrojeným konfliktem, Irákem a Sýrií, a jeho vztahy s Ruskem jsou na bodě mrazu. Hlavním problémem pro tureckou zahraniční politiku byl neúspěch Arabského jara, ale i její předimenzovanost a unilaterální snaha hrát vůdčí roli a zasahovat do vnitrostátního vývoje okolních zemí. Prvním velkým fiaskem turecké zahraniční politiky bylo z tohoto pohledu svržení Muslimského bratrstva v Egyptě, ale skutečnou ránou bylo přetrvávání syrského vůdce Bašára Asada u moci navzdory tlaku opozice, která měla podporu Turecka.

Turecko mělo se Sýrií tradičně nevraživý vztah, jelikož Sýrie podporovala kurdskou teroristickou skupinu PKK a dlouho jí poskytovala zázemí a skrývala jejího vůdce Abdullaha Ocalana. S nástupem Erdogana na post premiéra se tato situace postupně zlepšila, takže těsně před Arabským jarem mělo Turecko se Sýrií výborné vztahy, byla zrušena vízová povinnost mezi oběma zeměmi a turecký premiér Erdogan a syrský vůdce Asad se setkávali při přátelských setkáních i s rodinami. Erdogan Asadovi po propuknutí nepokojů doporučoval, aby zavedl reformy, ale Asad demonstrace krvavě potlačil a Erdogan se k němu

následně otočil zády. Erdogana urazilo, že jej Asad neposlechl, a začal podporovat syrskou opozici doufaje, že ta Asada rychle svrhne, a Erdoganovi tak umožní řídit nové uspořádání Sýrie. Erdogan začal podporovat sunnitskou opozici a Turecko umožnilo mnoha zahraničním bojovníkům odporu vstoupit přes své území do Sýrie, i když vědělo, že řada z nich jsou džihádisté a členové teroristických skupin jako Al-Nusra. Tím Turecko přímo i nepřímo napomohlo vzestupu Islámského státu (Daeš) v Sýrii. Než Turecko začalo situaci řešit, vznikla na jeho území pečlivě vypracovaná síť džihádistů, kterou má dodnes problém rozbít, a samo se stalo terčem jejích útoků.⁴⁴

Mezitím je v boji proti Daeš nejúspěšnější kurdské hnutí PYD podporované USA (USA tvrdí, že mezi PKK a PYD je rozdíl a jen PKK je na jejich seznamu teroristických organizací), které je však v podstatě pobočkou PKK, a Turecko tedy čelí velmi nepříjemné situaci, kdy PYD usiluje o vytvoření kurdského státu na turecké hranici, poté co již v Iráku kurdský stát vznikl a situace v Turecku ohledně PKK se od července 2015 výrazně zhoršila.⁴⁵ PKK delegovala sesterskou organizaci TAK, jež se na rozdíl od PKK soustředí na civilní útoky, a dala jí volnou ruku, takže o chystaných operacích neví, což ztěžuje situaci tureckým bezpečnostním jednotkám. Můžeme říci, že vítězství Kurdů v Kobani ukončilo mírový proces s Kurdy v Turecku, kdy se Erdogan a jeho strana snažili nabídnout Kurdům celou řadu menšinových práv, a tím si zajistit jejich voličskou podporu nutnou pro zavedení prezidentského systému. Turecko se totiž obává, že by Kurdové začali požadovat autonomii i v rámci Turecka, protože kurdská otázka v Turecku má etnicko-geografickou podobu, neboť Kurdové historicky obývají vcelku jasně definované území, a turecké obavy z jejich požadavku na autonomii jsou tím silnější. Z tohoto důvodu je spolupráce Turecka s EU a USA na mírových jednáních v Sýrii problémová, protože více než porážka Daeš Turecko stále zajímá svržení Asada a zamezení vytvoření kurdské autonomní oblasti v Sýrii, zatímco nelze čekat, že USA přestanou podporovat PYD.

Tureckou zahraniční politikou dále otřásla intervence Ruska v Sýrii, která postupně vedla k výraznému zhoršení vztahů obou zemí, jež byly v době tureckých námluv v Sýrii velmi dobré. Turecko opakovaně tvrdilo, že ruská ofenzíva má za cíl zvýšit počet uprchlíků. Válka v Sýrii narušila i vztahy Turecka s Íránem, jehož íránské jednotky Quds působí v Sýrii. Problémem vzájemných vztahů je i velké množství uprchlíků, kteří nelegálně překračují turecko-íránskou hranici. Uprchlická krize postavila před velkou zkoušku i vztahy Turecka s Řeckem, které požadovalo, aby Turecko lépe hlídalo svou hranici a zastavilo příval lidí ze svého území, objevilo se několik velmi tvrdých prohlášení z řecké strany, Turecko zase zveřejnilo videa, podle kterých řecká pobřežní stráž potápí lodě s uprchlíky. Obě strany popírají jednání v rozporu s mezinárodním humanitárním právem. Obecně ale obě země opakovaně zdůrazňují potřebu spolupráce a dobrých vztahů.

Jelikož turecká zahraniční politika je plně pod diktátem prezidenta Erdogana a často se mění podle toho, jak si prezident usmyslí, viz kupříkladu měnící se postoj k Izraeli, je těžké odhadnout její další vývoj. Erdoganův autoritářský styl a plné podřízení strany AKP jeho přáním spolu s megalomanií, paranoiou a snahou posílit regionální a globální roli Turecka v jakousi novou podobu Osmanské říše⁴⁶ dělají z Turecka velmi nestabilního a nespolehlivého partnera. Je však bez debat, že příliš velké oči AKP

v době před několika lety a zasahování do domácích záležitostí jiných zemí pozici Turecka v zahraniční politice vážně oslabily a zvýšily jeho izolaci.

7. Závěr

Většina uprchlíků přišla do Evropy z Turecka. Jen v roce 2015 jich bylo více než milion. Důležitou podmínkou ke snížení počtu lidí směřujících z Turecka do Evropy je zlepšení životních podmínek uprchlíků a jejich integrace do turecké společnosti. Jedním z hlavních bodů efektivní politiky pomoci uprchlíkům v Turecku je zajištění registrace uprchlíků a jejich přístupu ke státním úřadům. Plnění těchto základních cílů čelí velkým problémům, protože uprchlíků je mnoho a jsou rozptýleni na velkém území. Turecko potřebuje, aby po celém území vznikala integrační centra, kde budou moci registrovaní uprchlíci získat pomoc a informace, kde jim bude poskytnuta jazyková výuka, tlumočnické služby, právní a psychologická poradna a rekvalifikační kurzy.

Dalším z hlavních kroků pro udržení Syřanů v Turecku bylo uvolnění pracovního trhu. Počátkem roku 2016 získali Syřané možnost si v Turecku požádat o pracovní povolení,⁴⁷ ale ne bez omezení – práci musí získat v provincii, kde jsou registrováni, a počet Syřanů na daném pracovišti nesmí přesáhnout 10 %. Jak konflikt v Sýrii pokračuje a lidé přichází o úspory, jsou často nuceni hledat práci načerno, která skýtá řadu humanitárních problémů a navíc zvyšuje napětí mezi tureckými občany a uprchlíky, kteří jsou mnohdy ochotni pracovat za mzdu nižší než minimální. Pokud nemožnost získat legální práci a docházející úspory opravdu stály za masovým exodem do Evropy, jak uváděla řada zdrojů,⁴⁸ může uvolnění pracovního trhu potenciálně pozastavit migrační vlnu, ale zatím mělo jen omezený dopad na snížení počtu zájemců o cestu do Evropy. Velká byrokracie a finanční náklady⁴⁹ v porovnání s velmi rozšířeným zvykem zaměstnávat Syřany načerno, což se dělo s tichým souhlasem úřadů,⁵⁰ odrazují možné zaměstnavatele často právě kvůli tomu, že žadatelé mají největší možnost uplatnění v nekvalifikovaných oborech, kde se námaha s vyřizováním pracovního povolení většinou nevyplatí.

Jak se konflikt v Sýrii prodlužuje, je přístup postavený pouze na zajišťování základních lidských potřeb nedostatečný a je třeba vytvořit takový, který by zajišťoval lidskou důstojnost i v dlouhodobějším měřítku. Je však jasné, že bez spolupráce EU a Turecka uprchlickou krizi nelze vyřešit. Jestliže EU pochybuje o skutečné snaze Turecka dostát svým slibům a v Turecku panuje stejný postoj k EU, je možnost účelné dohody značně malá. Společné zvládnutí tohoto těžkého úkolu je přesto jedinou možností, jak posílit stabilitu regionu, a tím i bezpečnost vnější hranice EU. Domnívám se spolu s Günterem Seufertem,⁵¹ že navzdory často antievropské rétorice tureckých vládních představitelů bychom měli vnímat snahu Turecka oživit předstupní proces jako pozitivní vývoj ve vzájemných vztazích a jako možnost ovlivnit domácí politický vývoj v Turecku směrem k opětovně nastartované demokratizaci. Společné řešení uprchlické krize motivují silné zahraničněpolitické a bezpečnostní faktory, které ukazují, že Turecko a EU se nemusí mít rádi, ale potřebují se.

¹ "Turkey has spent \$9 bn on refugees: Erdogan," *Digital Journal*, 1. února 2016 [citováno 5. března 2016]

<http://www.digitaljournal.com/news/world/turkey-has-spent-9-bn-on-refugees-erdogan/article/456359>

² V březnu 2016 již počet registrovaných Syřanů dosáhl 2 715 789 lidí, ale toto číslo je jen odhad. Odhaduje se, že jich je v zemi více. Podle Gezici Arastirma bylo v Turecku koncem roku 2015 tři až tři a půl milionu Syřanů. „Migration organization data raises doubt about number of Syrian refugees," *Todays Zaman*, 26. prosince 2015 [citováno 5. března 2016] http://www.todayszaman.com/anasayfa_migration-organization-data-raises-doubt-about-number-of-syrian-refugees_407931.html , „Introduction to the Asylum Context in Turkey," *AIDA*, not dated [citováno 5. března 2016], <http://www.asylumineurope.org/reports/country/turkey/introduction-asylum-context-turkey> , "Syria regional refugee response," UNHCR, 3. března 2016 [citováno 5. března 2016],

<http://www.asylumineurope.org/reports/country/turkey/introduction-asylum-context-turkey> ,
<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

³ Na podzim 2011, kdy byl zaveden, byl definován třemi body – otevřená hranice, *non-refoulement* a zajištění základních humanitárních potřeb. Tradičně je to koncept zavedený UNHCR pro situace, kdy je zapotřebí poskytnout většímu množství osob mezinárodní ochranu, ale zároveň nedávat velkému počtu osob v tísní statut uprchlíka, zejména v situaci, kdy nejsou splněny podmínky Ženevské konvence. Odpadá nutnost řešit individuální žádosti, protože ochrana je poskytována skupině obyvatel. Předpokladem je, že po skončení konfliktu se osoby vrátí do země původu.

⁴ "Introduction to the Asylum Context in Turkey," *AIDA*.

⁵ „Health Care," *AIDA*, nedatováno [citováno 15. prosince 2015],

<http://www.asylumineurope.org/reports/country/turkey/health-care>

⁶ Kupříkladu více než 70 % Syřanů v Libanonu žilo pod úrovní chudoby a toto číslo meziročně narostlo o 50 %, v Jordánsku dokonce o 85 %. „Greater support in countries of first asylum needed to stem refugee outflows", UNHCR, 26. srpna 2015 [citováno 15. prosince 2015], <http://www.unhcr.org/55ddd2c86.html>

⁷ „Migration organization data raises doubt about number of Syrian refugees."

⁸ Přestože nový zákon vstoupil v platnost v dubnu 2014, nové úřady začaly fungovat až v květnu 2015 a až od července 2015 se staly kompetentní udělovat status dočasné ochrany. Důsledkem toho zatím přijaly jen minimum rozhodnutí a většinou se zaměřují na registrace. Nárůst počtu rozhodnutí nejspíš nastane v roce 2016. „Introduction to the Asylum Context in Turkey."

⁹ Geografické omezení bylo dříve obvyklé, ale dnes už ho aplikují jen čtyři země. V Turecku se tedy Ženevská konvence v plné šíři vztahuje jen na lidi, kteří žádají o azyl a mají občanství jedné z evropských zemí.

¹⁰ Junaidi, Ikram and Khawar Ghumman, „A Journey that Cost and Arm and Leg," *Dawn*, 13. dubna 2015 [citováno 15. prosince 2015], <http://www.dawn.com/news/1175611>

¹¹ Moosakhail, Zabihullah, „Up to 60,000 Afghans Reach Iran Illegally Every Month," *Khaama Press* 28. září 2015 [citováno 7. ledna 2016], <http://www.khaama.com/up-to-60000-afghans-reach-iran-illegally-every-month-3948>

¹² „Turkey Captures 978 for Illegal Cross-Border attempts," *Hurriyet Daily News*, 27. prosince 2015 [citováno 7. ledna 2016], <http://www.hurriyettailynews.com/turkey-captures-978-for-illegal-cross-border-attempts.aspx?pageID=238&nID=93054&NewsCatID=509>

¹³ „Statement by H.E. Sebahattin Öztürk," Thirteenth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice Doha (Katar) 12-19, dubna 2015 [citováno 7. ledna 2016],
<http://www.unodc.org/documents/congress//Documentation/HLSstatements/transfer/TURKEY.pdf>

¹⁴ „Suriye'den Türkiye'ye tehlikeli yolculuklar,” *Almonitor*, nedatováno [citováno 5. března 2016] <http://www.al-monitor.com/pulse/tr/originals/2015/08/syria-turkey-border-crossing-smuggling.html>

¹⁵ V současné době se na Syřany prchající ze Sýrie nadále vztahuje bezvízový styk, ale musí předložit platné pasy. Syřané přicházející ze třetích zemí musí mít od 8. ledna 2016 platné vízum.

¹⁶ “Turkey: Open Border to Displaced Syrians Shelled by Government,” *Human Rights Watch*, 20. dubna 2016 [citováno 24. března 2016] <https://www.hrw.org/news/2016/04/20/turkey-open-border-displaced-syrians-shelled-government>

¹⁷ „Turkeys Border Security Problem,” *Almonitor*, nedatováno [citováno 5. března 2016] <http://www.al-monitor.com/pulse/en/originals/2014/11/turkey-border-security-problem.html#>

¹⁸ Ulrich, Andreas, „Illegal Immigrants in Greece: At the Mercy of the People Smugglers,” *Spiegel Online International*, 24. května 2012 [citováno 5. března 2016], <http://www.spiegel.de/international/europe/thousands-of-illegal-immigrants-enter-europe-through-greece-a-834415.html>

¹⁹ Rubin, Shira, „Turkey's Refugee Smugglers Adapt and Prosper,” *IRIN*, 8. února 2016 [citováno 5. března 2016], <https://www.irinnews.org/report/102415/turkey%E2%80%99s-refugee-smugglers-adapt-and-prosper>

²⁰ Rossi, Alex, „People Smugglers: NATO Warships Can't Stop Us,” *SkyNews*, 16. února 2016 [citováno 5. března 2016], <http://news.sky.com/story/1642872/people-smugglers-nato-warships-cant-stop-us>

²¹ Srivastava, Mehul, “Organised Crime Moves In on Migrant Smuggling Trade in Turkey,” *Financial Times*, 13. prosince 2015 [citováno 7. ledna 2016], <http://www.ft.com/cms/s/0/17cf4fc0-9ffa-11e5-8613-08e211ea5317.html#axzz42PnBy500>

²² V lednu 2016 řecký prezident Pavlopoulos obvinil Turecko z toho, že nedělá dost k zastavení uprchlické vlny, a naopak ještě obvinil turecké přístavní úředníky, že pašerákům napomáhají. Tvrdil, že má důkazy o tom, že turecké úřady nejenže pašeráky tolerují, ale často jim i napomáhají. Turecké úřady to vehementně popřely a odvolaly se na to, že v roce 2015 Turecko zatkl 3 800 pašeráků a zabránilo v cestě více než 200 000 lidí. Navzdory těmto tvrzením dokládá propojení mezi policií, armádou a pašeráky například fakt, že v lednu 2016 bylo zatčeno šest lidí za pašování lidí a jedním z nich byl seržant turecké vojenské policie, který byl obviněn z ignorování pašeráckých aktivit a poskytování informací pašerákům o tom, kde se chystají razie a kontroly, za což dostával úplatek 100 dolarů za každého uprchlíka nebo 3 000 dolarů za loď. Seržant čelí pouze obvinění z braní úplatků a zneužití pravomocí veřejného činitele a ne za pašeráctví „İnsan kaçakçılarından rüşvet alıp kaçakçılığa müsaade eden komutan tutuklandı,” *Hurriyet*, 23. ledna 2016 [citováno 5. března 2016], <http://www.hurriyet.com.tr/insan-kacakcilarindan-rusvet-alip-kacakciliga-musaade-eden-komutan-tutuklandi-40044220>, Karadeniz, Tulay, „Greek President Accuses Turkish Port Officials of Helping People Smugglers,” *Reuters*, 18. ledna 2016 [citováno 5. března 2016], <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-greece-turkey-idUSKCN0UW131>

²³ Afanasieva, Dasha, „For Veteran Turkish Smuggler, only an army could stop Migrant Flow,” *Reuters*, 15. února 2016 [citováno 5. března 2016], <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-turkey-smuggler-idUSKCN0VO246>

²⁴ Ibid.

²⁵ Fraser, Suzan, “Turkey Raises Anti-Smuggling Steps but Faces Uphill Struggle,” *Associated Press*, 28. února 2016 [citováno 7. března 2016], <http://www.businessinsider.com/ap-turkey-raises-anti-smuggling-steps-but-faces-uphill-struggle-2016-2>

²⁶ „From Turkey to the Greek Islands – An Insight into the Migrant-Smugglers Trade,” *Euronews*, 7. března 2016 [citováno 7. března 2016], <http://www.euronews.com/2016/03/07/from-turkey-to-the-greek-islands-an-insight-into-the-migrant-smugglers-trade/>

- ²⁷ Dearden, Lizzie, "Refugee Crisis: Arrivals Rocket in Italy Amid Warnings Turkey Deal Could Force Migrants on More Dangerous Routes," *Independent*, 30. března 2016 [citováno 24. dubna 2016], <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-arrivals-rocket-in-italy-amid-warnings-turkey-deal-could-force-migrants-on-more-a6959491.html>
- ²⁸ „Davutoğlu: PYD masaya oturmak istiyorsa, rejimin yanına yakışır,“ *BirGun*, 26. ledna 2016 [citováno 5. března 2016], <http://www.2saniye.com/haber/davutoglu-multeci-dramini-dunya-kamuoyu-dikkatine-sunduk/88497Z>
- ²⁹ „Kadir Has Üniversitesi'nden Dış Politika Anketi,“ *Kadir Has Üniversitesi*, nedatováno [citováno 7. března 2016], <http://www.khas.edu.tr/news/950>
- ³⁰ Pro analýzu turecké politické situace v posledních letech viz například Senderák, Pavel, "Erdoganovo 'nové Turecko' je pro EU morální výzvou," *Evropské hodnoty*, 9. března 2016 [citováno 12. dubna 2016], <http://www.evropskehodnoty.cz/erdoganovo-nove-turecko-je-pro-eu-moralni-vyzvou/>
- ³¹ "Türkiye'deki Suriyelilere Vatandaşlık Hakkı Geliyor," *AktifHaber*, 18. března 2016 [citováno 12. dubna 2016], <http://www.aktifhaber.com/turkiyedeki-suriyelilere-vatandaslik-hakki-geliyor-1320368h.htm>
- ³² Alexandroupolis and Banja Koviljaca, „The Crossing Point,“ *The Economist*, 3. března 2012 [citováno 7. ledna 2016], <http://www.economist.com/node/21549012>
- ³³ European Commission, „EU-Turkey Joint Plan,“ Press Release Database, 15. října 2015 [citováno 7. ledna 2016], http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_en.htm
- ³⁴ Podle tohoto deníku v roce 2014 EU přijala 813 339 žádostí o schengenské vízum a Turci na poplatcích zaplatili 50 milionů euro. "Vizesiz Avrupa' iş adamının önünü açacak", *Sabah*, 9. března 2015 [citováno 10. března 2016], <http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2016/03/09/vizesiz-avrupa-is-adaminin-onunu-acacak>
- ³⁵ Duran, Burhanettin, „Türkiye, Avrupa'yı politika oluşturmaya zorluyor,“ *Sabah*, 11. března 2016 [citováno 11. března 2016], <http://www.sabah.com.tr/yazarlar/duran/2016/03/11/turkiye-avrupayi-politika-olusturmaya-zorluyor>
- ³⁶ „Egemen Bağış: Güçlü Türkiye'yi AB istemiyor,“ *Sabah*, 29. února 2016 [citováno 11. března 2016], <http://www.sabah.com.tr/webtv/turkiye/egemen-bagis-guclu-turkiyeyi-ab-istemiyor>
- ³⁷ Bostan, Yahya, „Brüksel'de Merkel'le SMS trafiği,“ *Sabah*, 9. března 2016 [citováno 11. března 2016], <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/03/09/brukselde-merkelle-sms-trafigi>
- ³⁸ „Avrupa almazsa biz de almayacağız,“ *Sabah*, 11. března 2016 [citováno 11. března 2016], <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/03/11/avrupa-almazsa-biz-de-almayacagiz>
- ³⁹ „Erdoğan, Davutoğlu'nu tahsildara benzetti,“ *Cumhuriyet*, 11. března 2016 [citováno 11. března 2016], http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/496378/Erdoğan_Davutoglu_nu_tahsildara_benzetti_.html
- ⁴⁰ "MHP'li Vural: Dokunulmazlıklar konusunda Davutoğlu'nun hala kafası net değil,“ *Cumhuriyet*, 9. března 2016 [citováno 11. března 2016], http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/495089/MHP_li_Vural_Dokunulmazliklar_konusunda_Davutoglu_nun_hala_kafasi_net_degil.html
- ⁴¹ „Kılıçdaroğlu: Parayı biz verelim onlar alsın,“ *Cumhuriyet*, 11. března 2016 [citováno 11. března 2016], http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/495926/Kilicdaroglu_Parayi_biz_verelim_onlar_alsin.html
- ⁴² Cerrahoglu, Nilgun, „'Ahlaksız, hukuksuz' pazarlık,“ *Cumhuriyet*, 12. března 2016 [citováno 12. března 2016], http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/496548/Ahlaksiz_hukuksuz_pazarlik.html
- ⁴³ Například Cerrahoglu, Nilgun, „'Ahlaksız, hukuksuz' pazarlık,“

⁴⁴ Více o vztazích Turecka a Sýrie viz například Hinnebusch, Raymond, „Back to Enmity. Turkey-Syria Relations Since Syrian Uprising,“ *Orient I*, 2015 [citováno 12. března 2016], https://research-repository.st-andrews.ac.uk/bitstream/handle/10023/6068/Turkey_Syria_Relations_Orient_I_2015_Hinnebusch_1_.pdf;jsessionid=68F3C82567DDDF3C417D0426C76CBF55?sequence=1; Daloglu, Tulin, „Erdogans Syria Policy: Wrong from the Start,“ *Almonitor*, 12. února 2013 [citováno 11. března 2016], <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/02/turkey-akp-erdogan-syria-policy.html#>

⁴⁵ Od léta 2015 je situace na převážně kurdském území na jihovýchodě Turecka velmi vážná a nejhorší od 90. let. Více než 100 tisíc lidí muselo opustit domovy, na řadu měst byl uvalen zákaz vycházení a oficiální linie tvrdí, že je třeba region „očistit“ od PKK. Útoky na kurdské skupiny v Turecku během roku 2015 vyvolaly mezi Kurdy dojem, že Turecko nedělá dost proto, aby je ochránilo. Zatímco oba útoky Daeš na zahraniční turisty by měly posílit vzájemné pochopení nutné spolupráce, útok TAK na civilní cíle v březnu 2016 takovou možnost oslabuje, stejně jako domněnky, že prezident Erdogan se pokusí zbavit kurdské strany HDP, která se v roce 2015 dostala do parlamentu, a stala se tak největší překážkou Erdoganova plánu reformovat turecký politický systém na prezidentský model.

⁴⁶ Pro zajímavou analýzu Erdogana a jeho představy o zahraniční politice viz například „Does Erdogan Believe He's on a Mission from God?,“ *Almonitor*, nedatováno [citováno 11. března 2016], <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/03/turkey-erdogan-steps-up-politics-in-holy-realm.html#>

⁴⁷ Podle vicepremiéra Numana Kurtulmuse bylo pro více než dva miliony Syřanů, kteří od roku 2011 přišli do Turecka, do oficiálního uvolnění žádostí o pracovní povolení pro Syřany v lednu 2016 uděleno jen 7 351 pracovních povolení. Většinou se jednalo o ty, kteří měli nějaké finanční prostředky, které jim umožnily otevřít menší živnost, a tím pro sebe získat pracovní povolení, nebo o ty, kteří již v Turecku pracovali před vypuknutím konfliktu.

⁴⁸ Viz například Cagaptay, Soner and Bilge Menekse „The Impact of Syrias Refugees on Southeastern Turkey,“ *The Washington Institute for Near East Policy*, červenec 2014 [citováno 11. března 2016], https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/PolicyFocus130_Cagaptay_Revised3s.pdf

⁴⁹ V roce 2015 činily náklady na jednoho legálně pracujícího zaměstnance 1 200 tureckých lir měsíčně, což je přibližně 11 000 korun. Aslan, Melih, „Cheap and illegal, Syrian Workers Show Underside of Turkey's Refugee Crisis,“ *Reuters*, 4. prosince 2015 [citováno 11. března 2016], <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-refugees-turkey-idUSKBN0TN1DA20151204>

⁵⁰ Podle *Daily Sabah* v Turecku pracovalo načerno 300 000 Syřanů. „Over 300,000 unrecorded Syrian employees, population in Turkey may exceed 3 million: study,“ *Daily Sabah*, 8. prosince 2015 [citováno 11. března 2016], <http://www.dailysabah.com/syrian-crisis/2015/12/08/over-300000-unrecorded-syrian-employees-population-in-turkey-may-exceed-3-million-study>

⁵¹ Seufert, Günter, „Turkey as Partner of the EU in the Refugee Crisis,“ *German Institute for International and Security Affairs*, January 2016 [citováno 12. dubna 2016], http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2016C01_srt.pdf

© **Evropské hodnoty z.s. 2016**

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

Naší vizí je svobodné, bezpečné a prosperující Česko ve střední Evropě, která je pevnou součástí Západu.

Pomáháme čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu.

Politikům předkládáme odborná doporučení a systematicky sledujeme a hodnotíme jejich práci. Za základní prvky vysoké politické kultury považujeme aktivní občany, zodpovědné politiky a soudržnou společnost, která sdílí hodnoty svobody a demokracie.

Od roku 2005 se jako nevládní nezisková organizace, která není spojena s žádnou politickou stranou, věnujeme výzkumné a vzdělávací činnosti. Vedle vydávání odborných publikací a komentářů pro média, pořádáme konference, semináře a školení pro odbornou i širší veřejnost. Na svých akcích zprostředkováváme dialog mezi politiky, odborníky, novináři, podnikateli i studenty.

THINK-TANK EVROPSKÉ HODNOTY

Vlkova 36, 130 00 Praha 3

info@evropskehodnoty.cz

www.evropskehodnoty.cz

facebook.com/Evropskehodnoty